

ІНСТИТУТ КОНТРАСИГНАТУРИ В СИСТЕМІ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ

THE INSTITUTE OF COUNTERSIGNATURE IN THE SYSTEM OF CHECKS AND BALANCES

Шляхтун П.П.,

*доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри політичних наук*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Войчук А.Ю.,

*доктор філософії з галузі соціальних та поведінкових наук зі спеціальності Політологія,
асистент кафедри політичних наук*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Конституційний інститут контрасигнатури, який полягає у скріпленні акта глави держави підписами глави та членів уряду, без якого акт не набирає юридичної сили, розглядається як засіб зняття юридичної відповідальності з глави держави за видані ним акти і покладення її на уряд, і як засіб впливу уряду на главу держави в системі стримувань і противаг. Узагальнюються зарубіжний досвід використання інституту контрасигнатури. З'ясовуються особливості застосування інституту контрасигнатури за різних форм державного правління. Інститут контрасигнатури застосовується в країнах з парламентарними (парламентарна монархія, парламентарна республіка) і змішаною республіканською формами державного правління. У парламентарних монархіях і парламентарних республіках контрасигнуються всі або майже всі акти глави держави. Застосування інституту контрасигнатури за змішаної форми республіканського правління здійснюється у значно меншому обсязі і залежить від різновиду змішаної форми: президентсько-парламентарного чи парламентарно-президентського. У парламентарно-президентській республіці інститут контрасигнатури використовується у значно більшому обсязі, ніж у президентсько-парламентарній республіці, і наближається до контрасигнування в парламентарній республіці. Інститут контрасигнатури не використовується у класичній президентській республіці, де президент є главою виконавчої влади, немає уряду як колегіального органу і посади прем'єр-міністра, міністри призначаються і звільняються з посади президентом, несуть перед ним політичну відповідальність. Аналізуються зміни інституту контрасигнатури в конституційній практиці незалежної України. Наголошується на необхідності застосування інституту контрасигнатури як засобу обмеження влади Президента України і підвищення ролі Кабінету Міністрів України у здійсненні державної влади.

Ключові слова: конституція, система стримувань і противаг, інститут контрасигнатури, глава держави, уряд, форма державного правління.

The constitutional institute of countersignature, which consists in binding an act of the head of state with the signatures of the head and members of the government, without which the act does not enter into legal force, is considered as a means of removing legal responsibility from the head of state for the acts issued by him and imposing it on the government, and as a means of government influence on the head of state in the system of checks and balances. The author summarizes the foreign experience of using the institute of countersignature. The author identifies the peculiarities of the use of the countersignature institute under different forms of government. The institute of countersignature is used in countries with parliamentary (parliamentary monarchy, parliamentary republic) and mixed republican forms of government. In parliamentary monarchies and parliamentary republics, all or almost all acts of the head of state are counter-signed. The use of the institute of countersignature in a mixed republican form of government is carried out to a much lesser extent and depends on the type of mixed form: presidential-parliamentary or parliamentary-presidential. In a parliamentary-presidential republic, the institution of countersignature is used to a much greater extent than in a presidential-parliamentary republic, and is close to countersignature in a parliamentary republic. The institute of countersignature is not used in a classical presidential republic, where the president is the head of the executive branch, there is no government as a collegial body and no prime minister, ministers are appointed and dismissed by the president and are politically responsible to him. The author analyzes changes in the institution of countersignature in the constitutional practice of independent Ukraine. The author emphasizes the need to use the institute of countersignature as a means of limiting the power of the President of Ukraine and enhancing the role of the Cabinet of Ministers of Ukraine in the exercise of state power.

Key words: constitution, system of checks and balances, institution of countersignature, head of state, government, form of state government.

Постановка проблеми. Система стримувань і противаг є інтегрованою сукупністю повноважень вищих органів державної влади – глави держави, парламенту, уряду, верховного суду, яка дає їм змогу урівноважувати та обмежувати один одного в системі поділу влади. Такими повноваженнями є, наприклад, право глави держави

достроково припинити повноваження парламенту, повноваження парламенту щодо усунення президента з поста в порядку імпичменту за вчинене ним правопорушення, право парламенту звільнити уряд у відставку і право уряду поставити у парламенті питання про довіру йому, наслідком розгляду якого може бути дострокове при-

пинення главою держави повноважень (розпуск) парламенту, право глави держави застосовувати вето щодо законів, прийнятих парламентом, право верховного (чи конституційного) суду визнавати неконституційними акти президента чи парламенту, наслідком чого є втрата ними чинності тощо.

Система стримувань і противаг є необхідною складовою частиною поділу державної влади. Від збалансованості повноважень вищих органів державної влади в системі стримувань і противаг залежать стабільність і демократизм державної влади. У разі незбалансованості таких повноважень виникають суперечності і конфлікти між органами державної влади, політична нестабільність, державна влада зосереджується в якомусь одному її органі чи навіть в одних руках (президента, прем'єр-міністра чи голови парламенту), виявляється тенденція до встановлення в країні авторитарного політичного режиму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед численних досліджень і публікацій, у яких досліджується інститут контрасигнатури як елемент системи стримувань і противаг, особливої уваги заслуговують праці таких дослідників: С. Болдирев, В. Кобрин, О. Совгиря, О. Сушко, В. Шаповал тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз інституту контрасигнатури в системі стримувань і противаг.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Якщо система стримувань і противаг охоплює відносини між усіма вищими органами державної влади, то конституційний інститут (система норм конституції, що регулюють певну групу однорідних і взаємопов'язаних суспільних відносин) контрасигнатури регулює тільки відносини між главою держави (монархом чи президентом) і урядом. Контрасигнатура (контрасигнація) (лат. *contrasignatura* – міністерський підпис, від *contra* – проти, навпроти і *signo* – підписую, досл.: підпис навпроти) – це скріплення акта глави держави підписами глави та членів уряду, без якого акт не набирає юридичної сили. Терміни «контрасигнатура» і «контрасигнація» зазвичай використовуються як рівнозначні. В Конституції і законах України як синонім терміна «контрасигнатура» вживається формулювання «скріплення підписами».

Контрасигнують акт глави держави глава уряду (прем'єр-міністр) і міністр чи міністри, відповідальні за акт та його виконання. Інститут контрасигнатури застосовується в країнах з парламентарними (парламентарна монархія, парламентарна республіка) і змішаною республіканською формами державного правління. Формальне призначення контрасигнатури полягає у тому, щоб зняти з глави держави, який згідно з конститу-

ційними визначеннями не несе юридичної відповідальності за свої дії, відповідальність за видані ним акти і покласти її на уряд (прем'єр-міністра та міністрів). Реально інститут контрасигнатури є юридичним оформленням обмеження повноважень глави держави, здійснення ним повноважень під контролем уряду, оскільки неконтрасигнований урядом акт глави держави не матиме юридичної сили.

Основні проблеми використання інституту контрасигнатури полягають у визначенні того, в яких саме обсягах він застосовується, тобто на які повноваження глави держави поширюється, і у визнанні того, є контрасигнування обов'язком глави та членів уряду чи їхнім дискреційним (здійснюваним на власний розсуд) повноваженням. Конституції зарубіжних держав досить чітко визначають сферу застосування інституту контрасигнатури, але не містять чітких визначень щодо того, є контрасигнування правом чи обов'язком глави та членів уряду. Робиться це з метою збалансування відносин між главою держави і главою уряду – вони мають досягати компромісу у виданні главою держави актів. У разі визнання контрасигнування обов'язком глави та членів уряду інститут контрасигнатури не буде протиположним уряду главі держави, стримувальним чинником стосовно нього, оскільки уряд контрасигнуватиме будь-який акт глави держави.

Сфера застосування контрасигнатури в різних країнах неоднакова і залежить передусім від форми державного правління. Інститут контрасигнатури не використовується у класичній президентській республіці, де президент є главою виконавчої влади, немає уряду як колегіального органу і посади прем'єр-міністра, міністри призначаються і звільняються з посади президентом, несуть перед ним політичну відповідальність.

У парламентарних монархіях і парламентарних республіках контрасигнуються всі або майже всі акти глави держави. Наприклад: «Жоден акт Короля не може мати сили, якщо він не контрасигнований міністром, який тим самим несе за нього відповідальність» (ст.106 Конституції Бельгії) [1]. «3. Особа Короля недоторканна, і він не підлягає відповідальності. Його акти завжди повинні контрасигнуватися в порядку, встановленому у статті 64; без цього акти не мають сили, за винятком положень, передбачених у пункті 2 статті 65» (ч.3 ст.56); «1. Акти Короля скріплюються підписом голови Уряду і в разі необхідності відповідними міністрами. Пропозиція кандидата і призначення голови Уряду, а також оголошення про відставку останнього... скріплюються головою Конгресу... 2. За акти Короля несуть відповідальність особи, які скріпили їх своїм підписом» (ст.64); «2. Король сам призначає і звільняє з посади військових і цивільних службовців свого Двору»

(ч.2 ст.65) (Конституції Іспанії) [2]. У Бельгії, таким чином, контрасигнуються всі акти Короля. В Іспанії контрасигнуванню не підлягають акти Короля щодо призначення і звільнення з посади військових і цивільних службовців королівського Двору. Акти Короля щодо пропозиції кандидата на посаду голови Уряду, призначення голови Уряду, а також оголошення про відставку останнього скріплюються головою Конгресу депутатів, який є нижньою палатою парламенту - Генеральних кортесів.

Згідно з Конституцією Італії, яка є парламентарною республікою, «Жоден акт Президента Республіки не дійсний, якщо він не контрасигнований міністрами, які його запропонували, які за цей акт відповідальні. Акти, що мають силу закону, та інші зазначені в законі акти контрасигнуються також Головою Ради Міністрів» (ст.89) [3].

Основний закон Федеративної Республіки Німеччини, яка також є парламентарною республікою, встановив, що «Для дійсності приписів і розпоряджень Федерального президента необхідна їх контрасигнатура Федеральним канцлером або компетентним федеральним міністром. Це правило не стосується призначення і звільнення Федерального канцлера, розпуску Бундестагу згідно зі статтею 63 (про обрання Федерального канцлера. – Авт.) і прохань згідно з абзацом 3 статті 69» (ст.58); «Федеральний канцлер на прохання Федерального президента, а федеральний міністр на прохання Федерального канцлера або Федерального президента зобов'язані продовжувати ведення справ аж до призначення їх наступників» (абзац 3 ст.69) [4].

Наведені положення конституцій держав з парламентарною формою правління свідчать, що в них інститут контрасигнатури є вагомим засобом впливу уряду на главу держави, повноваження уряду щодо контрасигнування є протиположною уряду главі держави.

Застосування інституту контрасигнатури за змішаної форми республіканського правління здійснюється у значно меншому обсязі і залежить від різновиду змішаної форми: президентсько-парламентарного чи парламентарно-президентського. У парламентарно-президентській республіці інститут контрасигнатури використовується у значно більшому обсязі, ніж у президентсько-парламентарній республіці, і наближається до контрасигнування в парламентарній республіці. Так, згідно з Конституцією Австрії (Федеральним конституційним законом від 20 листопада 1920 року), яка є парламентарно-президентською республікою (зі змішаною республікою її поєднує обрання Федерального президента шляхом загальних і прямих виборів), Федеральний президент здійснює повноваження на основі пропозицій Федерального уряду, причому рішення

Федерального президента підлягають скріпленню підписом Федерального канцлера або компетентного федерального міністра: «1. Всі дії, на які уповноважений Федеральний президент, якщо інше не встановлено конституційним законодавством, здійснюються на основі пропозицій Федерального уряду або уповноваженого урядом федерального міністра... 2. Всі рішення Федерального президента, якщо інше не встановлено конституційним законодавством, для забезпечення їх дійсності повинні бути скріплені підписом Федерального канцлера або компетентного федерального міністра» (ст.67) [5].

В конституціях президентсько-парламентарних республік, де президент наділяється широкими реальними владними повноваженнями, інститут контрасигнатури застосовується у значно меншому обсязі і зазвичай передбачає перелік повноважень президента, на які не поширюється (або поширюється) дія інституту контрасигнатури. Так, Конституція Франції передбачає, що «Акти Президента Республіки, за винятком зазначених в статтях 8 (перший абзац), 11, 12, 16, 18, 54, 56 і 61, контрасигнуються Прем'єр-міністром і в разі необхідності – відповідальними міністрами» (ст.19). Водночас Конституція Франції встановила, що «Президент Республіки призначає Прем'єр-міністра. Він припиняє виконання функцій Прем'єр-міністра при поданні ним заяви про відставку Уряду» (ст.8) [6]. Такі повноваження Президента Республіки ставлять Прем'єр-міністра у залежність від нього, що значно послаблює інститут контрасигнатури як засіб впливу уряду на главу держави.

Конституція Польщі, яка також є президентсько-парламентарною республікою, закріплює інститут контрасигнатури з докладним переліком повноважень Президента Республіки, на які дія інституту контрасигнатури не поширюється: «2. Офіційні акти Президента Республіки потребують для своєї дійсності підпису Голови Ради Міністрів, який внаслідок підписання акта несе відповідальність перед Сеймом. 3. Припис частини 2 не стосується:...» (далі наведено перелік повноважень Президента Республіки із 30 пунктів, на які дія інституту контрасигнатури не поширюється). До них, зокрема, належать повноваження щодо: скорочення строку повноважень Сейму у випадках, визначених у Конституції; висунення кандидатури і призначення Голови Ради Міністрів; прийняття відставки Ради Міністрів (ч.2,3 ст.144) [7].

Загальний огляд конституційного інституту контрасигнатури в контексті різних форм державного правління дає змогу з'ясувати особливості застосування цього інституту в Україні.

В незалежній Україні інститут контрасигнатури закріплено Конституцією України 1996 року. Конституцією в редакції 1996 року в Україні було

запроваджено президентсько-парламентарний різновид змішаної форми республіканського правління з широкими повноваженнями Президента України. Визначаючи в статті 106 повноваження Президента України, Конституція України встановила, що «Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 3, 4, 5, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24 цієї статті, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання» (ч.4 ст.106) [8].

Попри такий широкий перелік повноважень Президента України, на які поширюється дія інституту контрасигнатури, реально цей інститут не був засобом впливу Прем'єр-міністра України на Президента України, противагою глави уряду главі держави. Через закріплення в Конституції України інститут політичної відповідальності Кабінету Міністрів України перед Президентом України з можливістю звільнення Президентом України Кабінету Міністрів України у відставку: «Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Президенту України» (ч.2 ст.113, а Президент України «9) призначає за згодою Верховної Ради України Прем'єр-міністра України; припиняє повноваження Прем'єр-міністра України та приймає рішення про його відставку» (ч.2 ст.106).

Те, що Президент України «припиняє повноваження Прем'єр-Міністра України та приймає рішення про його відставку», означає, що встановлений Конституцією України інститут контрасигнатури є лише засобом зняття юридичної відповідальності з Президента України за видані ним акти у межах визначених повноважень та покладення її на Кабінет Міністрів України, але не є засобом впливу Прем'єр-міністра України на Президента України, противагою уряду главі держави. Прем'єр-міністр України був вимушений контрасигнувати будь-який акт Президента України, інакше міг бути відправлений ним у відставку.

Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV в Україні натомість президентсько-парламентарної була запроваджена парламентарно-президентська форма республіканського правління зі значним обмеженням повноважень Президента України, передусім щодо формування складу та функціонування Кабінету Міністрів України [9]. Конституційна реформа 2004 року залишила в Конституції України загальне положення про те, що «Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України» (ч.2 ст.113), але позбавила Президента України повноваження щодо відправлення Кабінету Міністрів України у відставку. Згідно з конституційними змінами «Верховна Рада України за пропозицією

Президента України або не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України» (ч.2 ст.87), а «Відставка Прем'єр-міністра України, прийнята Верховною Радою України резолюцією недовіри Кабінету Міністрів України мають наслідком відставку всього складу Кабінету Міністрів України» (ч.3 ст.115). Президент України, отже, вже не може самостійно відправити Кабінет Міністрів України у відставку, а може лише звернутись до Верховної Ради України з пропозицією розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України.

Водночас Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року було втричі (з 12-ти до 4-х) скорочено перелік повноважень Президента України, на які поширюється дія інституту контрасигнатури: «Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 цієї статті, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання» (ч.4 ст.106). Повноваженнями Президента України, на які поширюється дія інституту контрасигнатури, є: 5) призначення та звільнення глав дипломатичних представників України в інших державах і при міжнародних організаціях; прийняття вірчих і відкличних грамот дипломатичних представників інших держав; 18) головування в Раді національної безпеки і оборони України; 21) прийняття у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошення у разі необхідності окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації – з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України; 23) утворення судів у визначеному законом порядку.

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-IX повноваження Президента України щодо утворення судів не передбачено [10]. У підсумку в Україні від конституційного інституту контрасигнатури мало що залишилось: його дія поширюється тільки на кілька повноважень Президента України, здійснення ним яких не справляє відчутного впливу на політичне життя в Україні. Інститут контрасигнатури втратив значення засобу обмеження влади Президента України на користь Кабінету Міністрів України, противаги уряду президенту.

Попри втрату значення, інститут контрасигнатури став об'єктом політичної боротьби між Президентом України і Прем'єр-міністром України.

З обранням у січні 2005 року Президентом України Віктора Ющенка між ним і Прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко виникли розходження щодо інституту контрасигнатури. Юлія Тимошенко доводила, що Прем'єр-міністр України не зобов'язаний скріплювати підписами акти Президента України, Віктор Ющенко заявляв, що скріплення підписами його актів є конституційним обов'язком Прем'єр-міністра України. Розходження між Президентом України і Прем'єр-міністром України з цього питання загострились з січня 2006 року, коли набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року, яким було значно обмежено повноваження Президента України щодо Кабінету Міністрів України.

За таких умов Верховна Рада України 21 грудня 2006 року, вже за прем'єрства Віктора Януковича, прийняла Закон України «Про Кабінет Міністрів України» № 514-V, яким скріплення підписами акта Президента України Прем'єр-міністром України і міністрами фактично було визнано їхніми дискреційними повноваженнями, тобто такими, що здійснюються на власний розсуд: «9. У разі якщо Прем'єр-міністр України, міністр, відповідальний за акт та його виконання, вважають неможливим скріплення підписами акта Президента України, вони повертають такий акт із викладенням у супровідному листі мотивів своїх рішень у строки, встановлені цією статтею для скріплення акта Президента України» (ч.9 ст.27) [11]. У такому трактуванні інститут контрасигнатури у межах його дії став протипагою Кабінету Міністрів України Президенту України.

Наступний Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 16 травня 2008 року № 279-VI, прийнятий Верховною Радою України за прем'єрства Юлії Тимошенко, зберіг конституційну невизначеність інституту контрасигнатури: «Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21 і 23 частини першої статті 106 Конституції України, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання» (ч.6 ст.26) [12].

Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 року № 2591-VI, прийнятий вже за президентства Віктора Януковича з повернутими йому рішенням Конституційного Суду України про неконституційність Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року повноваженнями в редакції Конституції України 1996 року, визнав контрасигнування як обов'язок глави і членів уряду: «3. Прем'єр-міністр України і міністр, відповідальний за акт Президента України, виданий в межах повноважень, передбачених пунктами 3, 4, 5, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24 частини першої

статті 106 Конституції України, та за виконання такого акта, зобов'язані скріпити його своїми підписами у п'ятиденний строк з дня надходження акта для скріплення» (ч.3 ст.25) [13].

Інститут контрасигнатури остаточно втратив значення як засіб впливу Кабінету Міністрів України на Президента України, протипаго уряду президенту.

Нарешті, Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII, прийнятий вже після поновлення дії Конституції України в редакції 2004 року і підписаний Виконувачем обов'язків Президента України, Головою Верховної Ради України Олександром Турчиновим, залишив скріплення актів Президента України Прем'єр-міністром України і міністрами їхнім обов'язком: «3. Прем'єр-міністр України і міністр, відповідальний за акт Президента України, виданий Президентом України у межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 частини першої статті 106 Конституції України, та за виконання такого акта, зобов'язані скріпити його своїми підписами у п'ятиденний строк з дня надходження акта для скріплення» (ч.3 ст.25) [14].

З прийняттям цього закону дія інституту контрасигнатури як протипаги Прем'єр-міністра України Президенту України, отже, не відновилася.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. З формального, юридичного боку конституційний інститут контрасигнатури, який полягає у скріпленні акта глави держави підписами глави та членів уряду (прем'єр-міністра та міністрів), без чого акт не набирає юридичної сили, розглядається як засіб зняття юридичної відповідальності з глави держави за видані ним акти і покладення її на уряд. Реально інститут контрасигнатури є засобом впливу уряду на главу держави в системі стримувань і противаг, здійснення главою держави повноважень під контролем уряду. За парламентарних форм правління (парламентарна монархія, парламентарна республіка) контрасигнуються всі або майже всі акти глави держави. За змішаної форми республіканського правління конституції визначають перелік повноважень президента, на які поширюється (чи не поширюється) дія інституту контрасигнатури. За загальним правилом, дія інституту контрасигнатури не поширюється на повноваження глави держави щодо формування складу і функціонування уряду, оскільки у протилежному разі виходитиме, що контрасигнуванням актів глави держави щодо висунення кандидатури на посаду глави уряду, затвердження складу уряду, оголошення про відставку уряду, уряд робить приписи відносно самого себе.

Контрасигнування актів глави держави конституції визначають як повноваження глави і членів уряду, тобто як їхнє право, але не як обов'язок.

Робиться це для того, щоб у прийнятті главою держави рішень інститут контрасигнатури був засобом узгодження позицій глави держави і уряду. У разі визнання контрасигнування обов'язком глави і членів уряду, інститут контрасигнатури не є протиправною уряду стосовно глави держави, не відіграє ролі стримувального чинника щодо нього.

Згідно з Конституцією України в редакції 1996 року інститут контрасигнатури не був протиправною Кабінету Міністрів України стосовно Президента України, не відігравав ролі стримувального чинника щодо нього, оскільки відповідно до закріпленого в Конституції України інституту політичної відповідальності Кабінету Міністрів України перед Президентом України Президент України на власний розсуд міг прийняти рішення про відставку Прем'єр-міністра України, а отже, про відставку усього складу Кабінету Міністрів України. За таких умов повністю залежний від Президента України Прем'єр-міністр України вимушений був контрасигнувати будь-який акт Президента України.

Конституційна реформа 2004 року скасувала повноваження Президента України щодо припинення повноважень Прем'єр-міністра України та прийняття рішення про його відставку. Відповідно, незалежний у цьому відношенні від Пре-

зидента України Прем'єр-міністр України міг на власний розсуд визначатися з контрасигнуванням актів Президента України. Інститут контрасигнатури став відігравати роль протиправи, стримувального чинника уряду стосовно президента. Однак закони України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 року № 2591-VI і від 27 лютого 2014 року № 794-VII визначили скріплення актів Президента України підписами Прем'єр-міністра України та міністрів їхнім обов'язком, а це означає, що інститут контрасигнатури перестав відігравати роль протиправи, стримувального чинника Кабінету Міністрів України стосовно Президента України. На нашу думку, визначення законами скріплення актів Президента України підписами Прем'єр-міністра України та міністрів як їхнього обов'язку виходить за межі конституційного регулювання, суперечить Конституції України, яка нічого подібного не передбачає, а тому має бути скасоване. Крім усього іншого, це означатиме обмеження владних повноважень Президента України і підвищення ролі Кабінету Міністрів України у здійсненні державної влади. Повноваження Президента України у межах дії інституту контрасигнатури залишаться незмінними, але їх здійснення Президентом України залежатиме і від Прем'єр-міністра України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Belgium Constitution 1831 (rev. 2014). URL: constituteproject.org/constitution/Belgium_2014
2. Spain's Constitution of 1978 with Amendments through 2011. URL: antislaverylaw.ac.uk/wp-content/uploads/2019/08/Spain-Constitution.pdf
3. Constitution of the Italian Republic of 1947. URL: corteconstituzionale.it/documenti/download/pdf/The_Constitution_of_the_Italian_Republic.pdf
4. Basic Law for the Federal Republic of Germany of 1949. URL: btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf
5. Reinstated in 1945, with Amendments through 2013. URL: antislaverylaw.ac.uk/wp-content/uploads/2019/08/Austria-Constitution.pdf
6. Constitution of French of 1958. URL: conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais_oct2009/pdf
7. The Constitution of the Republic of Poland of 1997. URL: sejm.gov.pl/promo/konst/angielski/kon1.htm
8. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 2-го скликання 28 червня 1996 р. URL: wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/uk/ua/ua013uk.pdf
9. Про внесення змін до Конституції України : Закон України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-15
10. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1401-IX. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19
11. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 21 грудня 2006 р. № 514-V. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-16
12. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 16 травня 2008 р. № 279-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-17
13. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 7 жовтня 2010 р. № 2591-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2591-17
14. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18